

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 7Cdo/195/2016                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 2314205061                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 22.11.2017                     |
| Meno a priezvisko:         | Mgr. Miroslav Šepták           |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2017:2314205061.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ W. Q., bytom W., 2/ mal. J. Q., bytom W., zastúpenej poručníkom T. X., bytom W., 3/ T. X., bytom W., 4/ W. Q., bytom W., časť F., všetci zastúpení JUDr. Zuzanou Lapárovou, advokátkou so sídlom v Nových Zámkoch, Forgáchova bašta 7, proti žalovaným 1/ IQ. Z., bytom T., K., zastúpenému JUDr. Ľudovítom Štanglovičom, advokátom so sídlom v Šali, Jarmočná 2264/3, 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, zastúpenej JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 8 C 102/2014, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 24. februára 2015 sp. zn. 9 Co 389/2014, takto

### rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 24. februára 2015 sp. zn. 9 Co 389/2014 z r u š u j e a v e c m u vracia na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým medzitýmnym rozsudkom určil, že nárok žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovaným 1/ a 2/ je daný. Vecne svoje rozhodnutie odôvodnil zistením, že žalovaný 1/ bol rozsudkom Okresného súdu v Nových Zámkoch sp. zn. 3 T 223/2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 To 80/2013 uznaný vinným a bol odsúdený na trest odňatia slobody, pretože riadil osobné motorové vozidlo, pričom nevenoval dostatočnú pozornosť riadeniu a narazil do protiúďúceho motorového vozidla, v dôsledku čoho vodič vozidla a jeho spolujazdkyňa utrpeli zranenia, ktorým na mieste podľahli. Jednalo sa o rodičov žalobcov 1/ a 2/ a o deti žalobkýň 3/ a 4/. Osobné motorové vozidlo žalovaného 1/ bolo poistené u žalovaného 2/. Žalobcovia sa svojou žalobou domáhajú, aby súd zaviazal žalovaných 1/ a 2/ zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobcom 1/ a 2/ po 100.000,- € a žalobcom 3/ a 4/ po 10.000,- € v zmysle ustanovení § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 24. februára 2015 sp. zn. 9 Co 389/2014 podľa § 219 ods. 1, 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“) rozsudok Okresného súdu Galanta z 25. júna 2014 č. k. 8 C 102/2014-50 ako správny potvrdil. Odvolací súd sa v

plnom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku, na ktoré odkázal. Uviedol, že žalobcovia sa svojou žalobou domáhajú voči žalovaným 1/ a 2/ náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu, že žalovaný 1/ ako vodič osobného motorového vozidla zavinil dopravnú nehodu, pri ktorej zomreli rodičia žalobcov 1/ a 2/, ktorí súčasne boli deťmi žalobkyní 3/ a 4/. Žalovaná 2/ je na základe poistnej zmluvy uzavretej so žalovaným 1/ poistiteľom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“). Z obsahu preskúmaného spisu odvolací súd zistil, že v konaní nie je medzi účastníkmi spornou skutočnosť, že predmetnú dopravnú nehodu zavinil žalovaný 1/, spornou nie je ani existencia poistnej zmluvy medzi žalovaným 1/ a žalovanou 2/. Spornou je pasívna legitimácia žalovanej 2/, teda či je v prejednávanej veci nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva, s čím súvisí ďalšia sporná otázka, či sa plnenie vyplývajúce zo zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. vzťahuje aj na nemajetkovú ujmu, na ktorú majú žalobcovia nárok v zmysle ustanovení § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že vnútroštátny orgán aplikácie práva sa má vždy usilovať o eurokonformný výklad vnútroštátneho práva, t. j. výklad v súlade s komunitárnym právom, aby sa tak zabezpečil „reálny účinok“ príslušnej smernice bez ohľadu na to, či ustanovenia použité pri výklade majú alebo nemajú priamy účinok. Súd členského štátu môže prostredníctvom eurokonformnej interpretácie vyplniť medzery vnútroštátneho právneho predpisu samotnými ustanoveniami smernice. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na správny výklad pojmov „náhrada škody, škoda na zdraví“ súdom prvej inštancie, ktorý, vychádzajúc z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie č. C-22/12 zo dňa 24. októbra 2013, správne uzavrel, že v rámci náhrady škody sa odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví. Citovaným rozsudkom C-22/12 zo dňa 24. októbra 2013 Súdny dvor Európskej únie (ďalej tiež „ESD“) rozhodol, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla. ESD súčasne upozornil, že i keď nerozhoduje vnútroštátny spor, vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora, pričom týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom. Odvolací súd sa stotožnil s názorom, podľa ktorého účelom poistenia za škody spôsobené prevádzkou dopravných prostriedkov je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k zákonu č. 381/2001 Z. z. je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, mohlo by to znamenať značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich finančnému bankrotu. Zároveň by to mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že pri insolventnosti zodpovedného subjektu nebude vymožiteľná. Neprijateľnosť týchto dôsledkov vyžaduje extenzívnu interpretáciu pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. tak, že doň patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých, a teda že aj táto náhrada je predmetom poistného krytia. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov totiž nemožno opomínať ich účel a zmysel, pričom platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie a musí odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a pod. Keďže preskúmaný napadnutý medzitýmný rozsudok súdu prvej inštancie bol vyhlásený vo veci, ktorej podstatou je problém podobný, ako problém riešený a vykladaný v uvedenom rozhodnutí ESD a súdna prax už riešila obdobný prípad, k čomu existuje relevantná judikatúra, neboli splnené podmienky stanovené v § 238 ods. 3 O. s. p. pre pripustenie dovolania tak, ako to žiadala žalovaná 2/.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 2/ pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), t. j. pred 1. júlom 2016, ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanovením § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. a dôvodnosť ustanoveniami § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. Odňatie možnosti konať pred súdom vidí v tom, že jej nebolo doručené

vyjadrenie žalobcov 1/ až 4/ k odvolaniu žalovanej 2/ voči medzitýmnemu rozsudku súdu prvej inštancie ako aj v nedostatočnom odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí neuviedol, na akom právnom základe dospel k záveru, že zo zákona č. 381/2001 Z. z. vyplýva pasívna legitímácia žalovanej 2/. Neuviedol tiež, na základe akej úvahy dospel k záveru, že smernice Rady EHS, zaoberajúce sa zodpovednosťou za škodu spôsobenú motorovými vozidlami, ustanovili rozsah poistného krytia aj v rozsahu nemajetkovej ujmy v zmysle ustanovení § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka a prečo je možné eurokonformným výkladom zahrnúť do ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z. aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ak tento právny inštitút nie je totožný s inštitútom náhrady škody a jeho úhradu platný zákon č. 381/2001 Z. z. neumožňuje. Nemožnosť považovať škodu za nemajetkovú ujmu podľa platného zákona č. 381/2001 Z. z. potvrdilo aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) z 20. apríla 2009 sp. zn. 4 Cdo 168/2009, ktoré doposiaľ nebolo prekonané žiadnym novším rozhodnutím najvyššieho súdu. Súd prvej inštancie sa predmetným uznesením najvyššieho súdu vo svojom rozhodnutí vôbec nezaoberal, hoci naň žalovaná 2/ riadne poukazovala. Súdny oboch nižších inštancií sa odklonili od uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu, pričom tento svoj odklon v obdobnej veci dostatočným spôsobom nezdôvodnili, čím vytvorili stav právnej neistoty. Podľa názoru žalovanej 2/ ani z jednej zo smerníc EÚ, a to čl. 3 ods. 1 Smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 a čl. 1 ods. 1, 2 Smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983, nemožno vyvodíť, že by sa poistné krytie poskytované zo strany žalovanej 2/ ako poisťovateľa na základe uzatvorenej poistnej zmluvy, predmetom ktorej je povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, malo vzťahovať aj na nároky z ochrany osobnosti. Smernice EÚ by bolo možné v rozsahu uplatnenom žalobcami voči žalovanej 2/ aplikovať v prípade, ak by zákon č. 381/2001 Z. z. vo svojich ustanoveniach takýto rozsah poistného krytia stanovil. Súd členského štátu môže prostredníctvom eurokonformnej interpretácie vyplniť medzery vnútroštátneho právneho predpisu samotnými ustanoveniami smernice, nemôže však smernice EÚ vykladať v rozpore s vnútroštátnym právom. Súdnymi rozhodnutiami nemožno meniť rozsah poistného krytia nad rámec zákona č. 381/2001 Z. z. a poistnej zmluvy, pretože sa tým zasahuje nielen do súkromnoprávných zmluvných vzťahov, ale aj do verejnoprávnej regulácie poisťovníctva; štát nikdy o krytí nemajetkovej ujmy neuvažoval a do existujúceho zákonného poistenia, v ktorom rozsah krytia určuje sám, náhradu majetkovej ujmy nezahrnul. Keďže ESD nevyslovil vo svojom rozhodnutí nesprávnu implementáciu tzv. motorových smerníc do právneho poriadku Slovenskej republiky ani rozpor § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z. so smernicou, nie je možné uvedené ustanovenie zákona vykladať eurokonformne (pokiaľ členský štát neporuší svoju povinnosť transponovať smernicu riadne a včas, nevznikne mu povinnosť použiť nepriamy účinok). Na základe uvedeného dovolateľka navrhla, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie alebo aby napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu voči žalovanej 2/ zamietne, pretože nárok žalobcov je daný len voči žalovanému 1/.

4. Žalobcovia sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnili s napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu; dovolanie žalovanej 2/ žiadali zamietnuť a priznať žalobcom náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas dovolateľka zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom výroku je potrebné zrušiť.

6. Vzhľadom k tomu, že dovolanie žalovanej 2/ bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov, dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované, a prípustnosť podaného dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 238 O. s. p.

7. Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. bolo možné dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu je

upravená v §§ 237 a 238 O. s. p. S prihliadnutím na obsah dovolania najvyšší súd osobitne skúmal, či postupom (rozhodnutím) odvolacieho súdu nedošlo k odňatiu možnosti žalovanej 2/ konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

8. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu priznáva Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O. s. p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p.)].

9. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

10. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“).

11. Na vady konania, ktoré sú uvedené v § 237 ods. 1 O. s. p., je dovolací súd povinný prihliadať bez ohľadu na to, či ich dovolateľ uplatnil alebo neuplatnil (viď § 242 ods. 1 O.s.p.).

12. Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že v odvolacom konaní predložili žalobcovia súdu svoje vyjadrenie z 12. septembra 2014 (č. l. 92 spisu), žalovaná 2/ ale nemala možnosť dozvedieť sa o tomto podaní žalobcov a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd jej ho nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalovanej 2/ došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu jej možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

13. Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Dovolací súd tak dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ je nielen procesne prípustné, ale aj opodstatnené a ďalej sa ostatnými dovolacími dôvodmi a vecnou stránkou dovolania nezaoberal. Najvyšší súd preto rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania týkajúceho sa dovolania proti tomuto (zrušenému) rozsudku krajského súdu (§ 453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

**Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.